

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitulvm I. eod. Tit. in 6. Statuimus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

Statuimus.

PARAPHRASIS.

Conseruatores, qui à Sede Apostolica deputantur, à manifestis iniurijs ac violentijs defendere debent eos, quorum defensio ac conseruatio ipsis commissa est: Sed ad alia, iudicalem cognitionem exigentia, se intromittere non debent.

SUMMARIUM,

1. Conseruator est, qui à Papa datus ad defendendum aliquos aduersus iniurias & violentias manifestas, absque indagine iudiciali.
2. Recusari non potest, si requisitas qualitates habet.
3. Dari solent Iudices Conseruatores super quibuscunque violentijs & iniurijs.
4. Nec possunt tantum defendere ab iniurijs & violentijs illatis, sed etiam ab inferendis.
5. Regulares Ordines iniuriam passi in causis tam ciuilibus, quam criminalibus, siue actores, siue rei sint, Conseruatorem eligere possunt, qui non tantum in causa manifesta, sed etiam si iudicalem indagine requirat, sine strepitu iudicij procedat.

Conseruare idem est, quod seruare ius pristinum, vti notauit Cardin. Tuschus ver. conseruare, concl. 759. Quare Iudex conseruator proprijsimè dicitur ad seruanda & tuenda iura & priuilegia, quæ v. g. Regularium Ordinibus à Sede Apostolica concessa sunt.

Generalius autem, Iudex conseruator dicitur, qui à Sum. Pontifice datus est, ad defendendum aliquos aduersus iniurias, & violentias manifestas, absque indagine iudiciali. Est quidem controuersia inter Canonistas, vtrum ab inferiore Ordinario Con-

seruator dari possit: Affirmant enim cum Archidiacono Ancharanus hic q. 3. Dominicus col. 2. Negant verò cum Ioann. Andr. Syl. ver. Conseruator, q. 1. Azor. tom. 2. lib. 5. q. 6. Rodriq. tom. 1. regul. q. 65. a. 1. argum. c. huius, & c. vlt. cod. tit. Et verò secundum formam, quæ hodie Conseruatores dari solitos esse, dicam in fine huius c. & secundum amplissimam potestatem, vt à nemine, ne quidem à Legatis à latere, aut quibusuis Ordinarijs in suo officio impediti queant, sed contra ipsos impedire volentes procedere possint, vti Cardin. Tuschus refert ver. Conseruator, Hac, inquam, forma, & potestate certum est, Conseruatores à solo Papa dari posse.

Dantur autem, spectato communi iure, Conseruatores ad arcendas violentias, & iniurias manifestas, sine indagine & inquisitione iudiciali. Nomine iniuriæ intelligi debet quodcunque damnum iniuste illatum, vti bene docet Rodriq. a. 12. Manifestum autem dicitur, quod vel ita patens est in publico, vt nulla tergiversatione celari possit, vel si in iudicio notorium sit, vt si reus à Iudice Conseruatore citatus, secundum Gl. hic ver. cōseruatores, Syl. ver. conseruata, q. 3. dicto 1. Rodriq. cit. a. 12. ver. aduertendum, & sumitur ex c. vestra, 7. ver. non distinetur, de cohabit. Cleric. & mulierum. Etenim vtroque casu, siue iniuria notoria sit euidentia facti, siue confessione Rei coram Iudice, cessat dubium & iudicialis inquisitio seu examen.

Quòd si verò Reus citatus, mox obijciat iniuriam notoriam non esse, aut quod fecit se iure fecisse: tunc Conseruator hoc ipsum cognoscere potest, an videlicet crimen notorium sit, adeoque num in hoc casu iurisdicção sibi competat, hic docet Ioann. Andr. paulò post princip. Lopus n. 2. Ancharan. col. 1. Dominicus ad 1. Gl. Syl. cit. q. 1. argum. l. si quis ex aliena, 5. ff. de Iudicij, vbi generatim docent DD. quòd Iudex cognoscere possit, an sua sit iurisdicção. Nam alioquin inutilis fermè esset potestas Conseruatoris, si criminoso obijciète defectum notorij, de hoc ipso cognoscere non possit: Cùm autem Princeps potestatem alicui committit,

mittit. censetur etiam ea committere, sine quibus res expediri non potest. c. præterea, 5. extra, hoc tit.

2 Corollarium I. Licet alioquin Iudex delegatus tanquam suspectus recusari possit; id tamen speciale habet Conseruator, quod recusari non possit, si alias à iure requisitas qualitates habeat, de quibus in c. ult. hoc tit. Ita Gl. communiter recepta ver. Conseruatores, in fine. Ratio est: Quia in notorijs non admittitur recusatio, vel appellatio: Sed Iudex Conseruator de notorijs tantum cognoscit. Ergo & c.

Cæterum si dubium sit de notoritate, & de hoc dubio Conseruator cognoscere velit, tanquam suspectus recusari poterit: sicuti & appellari à sententia interlocutoria, si factum notorium esse Iudex pronuntiet, ut bene notauit Cardin. Tuschus ver. Conseruator. concl. 760. ex Abb. p. 1. consil. 100. n. 3. ubi singulariter notat; Licet in facto notorio appellari non possit, c. cum sit. 5. §. præterea, iun. Gl. de appellat. tamen à sententia Iudicis declarantis esse notorium, appellari potest.

Corollarium II. Licet alioquin generalitas causarum præsentium, & futurarum à Papa delegari non soleat, cum per eiusmodi delegationem Ordinariorum potestati multum derogetur, uti Gl. aduertit in c. ad hæc 10. de rescript. Multò minus Iudex incertus delegari soleat, quem pars sibi elegerit: cum possit propitium seu fauentem sibi deligere, cum alterius partis detrimento, cit. c. ad hæc. Tamen Iudices Conseruatores à Papa dari solent super quibuscumque, violentijs, & iniurijs. Neque enim obstat primò; quòd ordinariorū Iudicum iurisdictioni derogetur. Quia fauor pauperum, & oppressorum, præferunt Ordinum Religiosorum, id persuadet, ut in speciale Sedis Apostolicæ patrocinium recipiantur. Neque obstat secundò; quòd oppressores, si laici sint, ad Ecclesiastici Conseruatoris forum trahantur: Cum enim Ecclesiasticas personas opprimunt, & vexant, eorumque crimen sit mixti fori, ut etiam ad Ecclesiasticum tribunal citari queant, c. cum sit, §. de foro compet. & tradit Couar.

in pract. qq. cap. 6. Non obstat tertio: quòd causarum generalitas delegetur, & quidem Iudici Conseruatori electo v. g. Regularibus secundum eorum priuilegia. Cum enim spectato communi iure, Conseruator in causis dubijs iurisdictionem non habeat, sed tantum in manifestis iniurijs, non est periculum, ne in fauorem partis læsæ iniuste procedat, uti Ancharanus hic notat. col. 1. Deinde, si in causa dubia, aut iudiciale examen requirente procedere debeat, ut suspectus, iusta suspicionis allata causa, recusari poterit: ab eoque siue iudicialiter, siue extraiudicialiter grauante ad Sedem Apostolicam appellari. Denique Sum. Pontifex ex plenitudine potestatis suæ, ob fauorem publicum personarum, quæ se ipsas defendere non possunt, & sæpe opprimi solent, specialia iura & priuilegia, vltra communes canones concedere non prohibetur, uti Rodriq. notat, cit. q. 65. a. 1.

His addendum est primò: Quòd Iudex Conseruator non tantum defendere possit ab iniurijs & violentijs illatis per censuras compellendo iniuriantem ad satisfactionem competentem; sed etiam ab iniurijs ac violentijs inferendis. Ut si aliquis paratus sit ad vim, aut bellum iniustum inferendum Ecclesiasticis personis, earum Conseruator sub censura excommunicationis præcipere illi potest, ut obstat, argum. c. Romana, 5. ver. Caueant, de sent. excommun. in 6.

Addendum secundò: Quòd Summorum Pontificum priuilegijs ampla supra ius commune facta sit potestas Regularibus Ordinibus, ut iniuriam passi in causis tam ciuilibus, quam criminalibus, & siue actores sint, siue rei, Iudicem Conseruatorum eligere possint, qui non tantum in causa manifesta, sed etiam si iudicalem indaginem requirant, sine strepitu iudicij procedat, uti videre licet apud Syl. ver. Conseruator, q. 3. in fine, Rodriq. cit. q. 65. a. 12. Erasim. Cokier de Conseruator. q. 1. & in comp. priu. Soc. IESV, ver. Conseruator, §. 1. Imò admonet Gl. magna hic, Dominicus in c. ult. hoc lib. & tit. §. Conseruatores, ver. Quæro, an indistinctè, Naar. c. 27. man. n. 125. Rodriq. cit. a. 12.

Pppp quòd

quòd hodie plerumque Conseruatores dari soleant, vt iudicalem cognitionem habeant: Idque ex plenitudine Pontificiæ potestatis, ait Rodriq. hic a. 1. quæ canonum decretis ita alligata non est, quòd minùs ex iusta & publica causa recedere possit. Plura dicuntur infra c. vlt. hoc tit.

CAPITVLVM II.

Quia Pontificali.

PARAPHRASIS.

Iudices, & Conseruatores à Sede Apostolica deputati, in coactione ac punitione Episcoporum mandata ipsorum violantium, moderatione vti debent, propter reuerentiam Episcopalis culminis: Ita vt Episcopo contumaci primò Ecclesiæ ingressus interdicatur, postea officium sacerdotale, deinde ab officio absolutè suspendatur, & sic deinceps aggrauetur censura: nisi contumacia Episcopi nimis accrescat, vt excommunicatio inferenda videatur. Consentit c. sanè, 11. & c. pastoralis, 28. extrà, eod. & videri potest l. vlt. C. Vbi Senatores &c.

SUMMARIVM.

1. In censuris ferendis, præsertim contra personas ecclesiasticas, gradatim procedendum est, ita vt leuiores priùs inferantur.
2. Episcopus contra Iudicem excommunicare volentem, non obseruato hoc ordine, appellare potest, tanquam grauatus; si autem non appellet, sententia erit valida, licet Iudex malè agat, & puniri possit.

NOTANDVM Vn. In censuris ferendis, præsertim contra personas Ecclesiasticas sublimes, gradatim procedendum est, ita vt leuiores priùs inferantur, vti etiam significatur in c. vlt. in fine, vt lite non contestata, & dixi lib. 1. Th. mor. tr. p. 2. c. 1. n. 6. Ratio est: Quia censura est pœna medici-

nalis, quæ ideo inferitur, vt reus à contumacia & culpa recedat, & Ecclesiæ obediat, iuxta c. 1. de sent. excom. in 6. Quare si finis iste per leuiora remedia obtineri potest, non est ad seuerissimam excommunicationis pœnam descendendum: nisi grauis, aut diuturna contumacia talem seueritatem exigere videatur, vt ecclesiæ auctoritas, & disciplina Ecclesiastica conseruetur.

QVÆRITVR I. Quæ hic dicuntur de Episcopis, an etiam locum habeant in electis ac confirmatis, sed nondum consecratis? Respondendum est affirmatiuè cum Ioann. Andr. hic princ. Dominico, ver. Quæro an iste textus. Nam generalis regula tradi potest ex Abb. in c. accedentibus, n. 3. de excess. Prælatorum; Quæ Episcopis ratione dignitatis Episcopalis concessa sunt, & non ratione ordinis, ea ab electis & confirmatis, quamuis non consecratis, exerceri posse, vti est dispensare, indulgentias dare, Confessarios approbare, exponere &c.

QVÆRITVR II. Si delegatus Papa, non obseruato hoc ordine, Episcopum sibi inobedientem ac contumacem statim excommunicet, num valeat sententia? Resp. Quòd Episcopus contra Iudicem excommunicare volentem appellare possit, tanquam grauatus. Sin autem non appellet, videtur sententia valida, licet Iudex malè agat, & puniri possit, secundum Gl. hic ver. aliter, Dominic. circa Gl. fin. Tametsi enim præmissio ordinis ab homine mandante præscripti vitiet processum, c. venerabili, 17. extrà, hoc tit. c. Pisanis, 19. de restit. Spoliatorum; non ita tamen, si ordo à iure præscriptus violetur, nisi is substantialis sit: Ordo autem ille substantialis cenferi non potest, dummodò contumacia Episcopi grauis & absolutè loquendo, capax sit tantæ censuræ.

CAPITVLVM III.

Si duo.

PARAPHRASIS.

Papa tribus Iudicibus causam aliquam delegauerat; duo eorum partem seu articulum